

עניני שבועות

ויענו כל העם יחדו ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה.

איתא במס' שבת בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ב' כתי מלאכי השרת וקשרו להם שני כתרים, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע. ויש לדקדק, דאם ראויים להם הכתרים על שאמרו נעשה ונשמע, א"כ למה אמרו בשעה שהקדימו, הוה ליה למימר בשעה שאמרו נעשה ונשמע. ואם ראוי לכתרים על זה שהקדימו נעשה לנשמע, א"כ אינו ראוי רק כתר אחד בשביל שהקדימו נעשה לנשמע, ולמה היה ראוי לכתר השני.

והנה, יש לפרש נשמע על שני אופנים. או שנשמע מה לעשות, ונעשה. שאי אפשר לעבד לעשות רצון רבו עד שישמע מה יצוה לו. וגם יש לפרש נשמע דצריך לחקור ולדרוש היטיב במה אשר יצוה ה', והיינו נשמע ונתבונן. ויש להסתפק בנשמע שאמר ישראל מה פירושו.

והנה, אם כלל ישראל היו אמר כפשוטו נשמע ואחר כך נעשה, הוה פשוט סתם שנשמע מה יצוה ה' לנו ואז נעשה. אבל מאחר שאמרו נעשה קודם לנשמע, פשיטא שאי אפשר לעשות מבלי לשמוע תחילה מה לעשות. א"כ זה שאמר אחר כך נשמע היינו שנתבונן להבין מצות ה'.

וא"כ הם ראויים לשני כתרים, אחד על נעשה, ואחד על נשמע ע"י התחכמות והתבוננות בתורה ובמצוות. משא"כ אם נשמע הוה סתם לשמוע מה שיצוה ה' ולעשות, א"כ שניהם הוה חדא מילתא דאי אפשר לעשות בלי שמיעה.

וזהו מה שאמר בגמרא בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, על כרחך דנשמע היינו שמיעה בדיוק והתבוננות ולכן ראוי הם לשני כתרים, וזה מוכרח דווקא בשביל שהקדימו. אבל אם לא הקדים הוה נשמע ונעשה רק דבר אחד.

(כתב סופר)

צריך להבין למה אמרה תורה שהיו יחדיו, מאחר שאמר כל העם מה לי נפק"מ אם היה יחדיו או לא.

איתא במס' שבת, בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע אמר הקב"ה מי גילה רז זה לבני לשון שמלאכי השרת משתמשין בו. וצ"ע למה לשון זה ראוי למלאכי השרת, ולמה הם רגילין להשתמש בו. וי"ל שכל מי שעובד על מנת לקבל פרס צריך שישמע תחילה מה שיצוה עליו, אם כדי הוא שיקבל עליו תחת שכר זה, ולא אפשר לו לומר שיעשה קודם שישמע. אבל מי שאינו רוצה שכר רק לעבוד ה', א"כ אינו צריך שידע תחילה מה יצוה עליו, כי יהיה מה שיהיה יקיים ויעשה. והנה, במלאכי השרת ליכא שכר ומוכרחים לעשות רצון ה', א"כ בהם שייך תמיד נעשה קודם שישמע, שכל מה שהוא הם עושים. משא"כ בבני אדם שרוב עבודתם לטובת עצמן בשכר אין רגילין להשתמש בלשון נעשה קודם לנשמע. והיינו דאמר הקב"ה מי גילה רז זה לבני לשון שמלאכי השרת משתמשין בו, דהיינו נעשה קודם לנשמע.

והנה, במתן תורה היו בני ישראל בבחינת מלאכים, שלא היו מקבלין התורה לקבל פרס אלא לעבוד הש"ת ולעשית רצונו. והנה, העובדים ע"מ לקבל פרס אין עבודתם שוה, כי זה עובד להתעשר וזה עובד שיהיה מכובד. אבל אם עובדים שלא ע"מ לקבל פרס אז דעותיהם שוות כאיש אחד בלב אחד לעשות רצון ה'. והיינו דכתיב ויענו כל העם יחדו שהיו שלא ע"מ לקבל פרס והיו כולם בדעת לעבוד הש"ת וממילא הקדים ישראל נעשה לנשמע.

(כתב סופר)

ויאמר אל העם היו נכונים לשלשת ימים.

יש לדקדק דהוה ליה למימר היו נכונים ליום השלישי כדאיתא ברש"י, ולמה כתיב לשלשת ימים.

ויש לפרש, דאיתא ברבינו בחיי בשם מדרש דמשה העמיד החמה חמשה פעמים. בים, הנסיעה מרעמסס לסכתה, במלחמת עמלק, במתן תורה, ובמלחמת ארנון. ואיתא במסכת עבודה זרה דהעמדת החמה היה משך שלשה ימים.

והנה, הנסיעה מרעמסס לסכתה הוא ק"כ מיל כדאיתא ברש"י (פרק י"ב, פסוק ל"ז). ובני ישראל נסעו כל הדרך ביום אחד כדאיתא ברש"י פרשת בשלח (פרק י"ג, פסוק כ'), שאמר שנסעו מסכות ביום שני שהרי בראשון באו מרעמסס לסכות. ואדם בינינו הולך בכל יום עשרה פרסאות, וכל פרסה הוא ד' מיל, הרי מ' מיל ביום אחד. אבל בני ישראל הלך ק"כ מיל ביום אחד, א"מ מוכרח דמשה העמיד החמה לשלשת ימים, ובשלשה ימים הולך אדם שלשים פרסאות דהיינו ק"כ מיל. ונקרא רק יום אחד משום העמדת החמה.

והנה, במתן תורה אמרין דעל כל דיבור של עשרת הדברות חזרו ישראל לאחוריהם י"ב מיל. א"כ בעשרה דיברות היו חוזרים לאחוריהם ק"כ מיל, ולזה היה צריך זמן של שלשת ימים כנזכר לעיל. ומשום הכי העמיד משה החמה במתן תורה משך זמן שלשת ימים. וזהו שאמר הפסוק היו נכונים לשלשת ימים, כלומר ליום אחד שיהיה ארוך כשלשה.

(חנוכת התורה)